

It giet oan: welke gietranden gebruikt Nederland?

De zoektocht naar een werkbare én circulaire oplossing

Vandaag de dag zijn gietranden vaak een vast onderdeel van stedelijke boomaanplant. Toch staat juist dit ogenschijnlijk eenvoudige product steeds vaker ter discussie. Gemeenten willen af van fossiele kunststoffen, aannemers zoeken naar werkbare alternatieven en boombeheerders kijken nadrukkelijker naar levensduur, waterverdeling en beheerlast.

Auteur: Manon Botterblom

Waar de gietrand vroeger vooral een praktisch hulpmiddel was, is dit inmiddels ook een onderwerp van discussie geworden over circulariteit, materiaalgebruik en reststromen. Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat veel duurzame alternatieven worstelen met de vragen: hoe robuust is het systeem, hoe lang blijft het

functioneren en wat gebeurt er na afloop van de gebruiksduur? De redactie van vakblad Boomzorg heeft de belangrijkste typen gietranden op een rij gezet. De nadruk ligt hierbij op materiaalgedrag, praktische toepasbaarheid en beheerervaringen.

Kunststof gietranden op een rijtje

De traditionele gietrand van HDPE of LDPE blijft veruit het meest toegepast in Nederland. Dat heeft vooral te maken met voorspelbaarheid in verwerking en levensduur. De systemen bestaan meestal uit een kunststof strook van circa 30 centimeter hoog die rondom de kluit wordt geplaatst en deels wordt ingegraven. De populariteit heeft vooral praktische redenen: kunststof is goedkoop, snel te verwerken, vormvast en goed bestand tegen mechanisch beheer. Daarnaast houdt een gesloten kunststofrand gietwater efficiënt vast binnen de directe kluitzone.

Verschillen in kunststof

Binnen deze categorie ontstaan inmiddels wel

duidelijke verschillen. Naast traditioneel kunststof worden steeds vaker gietranden toegepast van gerecycled kunststof of van biobased kunststof op basis van plantaardige grondstoffen zoals suikerriet. Verwerking, levensduur en sterkte blijven grotendeels vergelijkbaar met reguliere kunststofranden. Een belangrijk verschil is wel dat biobased meestal niet betekent dat het materiaal biologisch afbreekbaar is. Ook deze systemen blijven langdurig toepasbare kunststofproducten die uiteindelijk verwijderd en verwerkt moeten worden.

Juist daar zit inmiddels de grootste discussie rond kunststof gietranden. In de praktijk blijven randen regelmatig langer staan dan nodig, raken ze beschadigd door maaierwerk of UV-veroudering en blijven soms kunststofresten achter in de bodem.

Kokos gietranden: natuurlijk materiaal met ander watergedrag

De kokos gietrand is een van de bekendste volledig natuurlijke alternatieven. Het systeem

De houten gietrand van Biggelaar Groen

bestaat meestal uit geperste kokosvezels die rondom de kluit worden geplaatst. Kokos gedraagt zich anders dan een gesloten kunststofrand. Het materiaal is licht waterdoorlatend. Daardoor infiltreert water niet alleen binnen de kluitzone, maar ook geleidelijk daarbuiten. Dat levert een bredere waterverdeling, minder oppervlakkige wortelconcentratie en natuurlijke infiltratie op. Tegelijkertijd betekent dit ook dat water minder lang wordt vastgehouden dan bij volledig gesloten kunststofsysteemen.

Juist daar zit voorlopig de grootste praktische uitdaging. Kokos blijft gevoeliger voor uitdroging, vervorming, vandalisme en slijtage dan traditionele kunststof gietranden. Vooral in intensief beheerde stedelijke situaties moet daarom nog blijken hoe lang de systemen daadwerkelijk functioneel blijven.

Veertig kokos gietranden in Den Helder

Gemeente Den Helder onderzoekt momenteel hoe kokos gietranden zich in de praktijk verhouden. Bij zo'n veertig nieuw aangeplante bomen zijn kokosranden toegepast als alternatief voor kunststof. Volgens de gemeente sluit de proef aan bij de bredere ambitie om het gebruik van plastic in de openbare ruimte terug te dringen. 'Het levert een duidelijk ander straatbeeld op,' merkt Marieke Holthuisen op

in een LinkedIn-bericht. 'Heel benieuwd hoe ze het drie jaar volhouden.'

Houten gietranden: circulariteit zichtbaar in de openbare ruimte

De houten gietrand is een van de meest opvallende circulaire ontwikkelingen binnen de Nederlandse boomsector. In plaats van kunststof of biobased kunststof worden hierbij houten planken gebruikt die rondom de boomspiegel worden geplaatst. Het systeem gedraagt zich anders dan kunststof gietranden. Door de vierkante opbouw kan meer water worden vastgehouden en verdeeld over een groter oppervlak rond de kluit.

De grootste uitdaging zit vooral in het materiaalgedrag van hout. Uit praktijkproeven blijkt dat niet iedere houtsoort geschikt is. Hardhoutsoorten zoals eiken en *robinia* trokken relatief snel krom door zonbelasting en uitdroging, waardoor de gietrand zijn functie verloor. Zachtere houtsoorten zoals populier en linde bleken stabiel en beter bestand tegen werking van het hout in de eerste groeijaren. Tegelijkertijd blijft hout gevoeliger voor verwerking en materiaalwerking dan kunststof. Juist daarom blijken detaillering, houtkeuze en montage bepalend voor de levensduur van het systeem.

Houten gietranden bij meer dan duizend bomen in Den Bosch

Biggelaar Groen ontwikkelde een houten gietrand samen met Gebr. Peters Boomrooierij vanuit de vraag van gemeente 's-Hertogenbosch om reststromen uit rooiprojecten hoogwaardig te hergebruiken. Inmiddels staan in Den Bosch meer dan duizend bomen met een houten gietrand. Aanvankelijk was het idee om uitsluitend hout uit de eigen gemeentegrenzen te gebruiken, maar in de praktijk bleek veel rooihout ongeschikt doordat stammen te dun of aangetast waren. Uiteindelijk werd regionaal populierenhout toegepast uit rooiprojecten in onder meer Meierijstad en Sint-Michielsgestel.

Jute gietranden: interessant concept, beperkte schaalbaarheid

Jute zandzakconstructies waren een van de eerste pogingen om volledig biologisch afbreekbare gietranden te ontwikkelen. De systemen bestaan meestal uit met zand gevulde jute zakken die rondom de kluit worden geplaatst. Zo ontwikkelde Biggelaar Groen, naast hun houten exemplaar, in 2015 een volledig juten gietrand. Deze bleek in de praktijk kwetsbaar voor maaien, schoffelen en vandalisme. Daarnaast was de productie arbeidsintensief doordat de zakken handmatig gevuld moesten worden. Juist die combinatie van beperkte robuustheid en hoge arbeidsinzet maakte grootschalige toepassing lastig.

Steeds meer onderdeel van groeiplaatsbeheer

Wat uit alle ontwikkelingen vooral naar voren komt, is dat de gietrand steeds minder een standaardproduct wordt. De uiteindelijke keuze hangt steeds vaker samen met groeiplaatsopbouw, waterstrategie en circulariteitsdoelen. Leveranciers spelen daarop in met een steeds breder aanbod. Zo bieden bedrijven als GreenMax en Amevo inmiddels naast traditionele kunststof gietranden ook verschillende biobased alternatieven aan. Daarmee verschuift de discussie langzaam van 'welke gietrand gebruiken we?' naar 'welke rol moet de gietrand spelen binnen het totale groeiplaatsbeheer?'

'De proef sluit aan bij de bredere ambitie om het gebruik van plastic in de openbare ruimte terug te dringen'

Scan, lees & deel!